

nicipis de la comarca. Una modificació de la Llei comarcal va atendre la recomanació de l'Informe Roca (2001) i va donar carta de naturalesa al Consell d'alcaldes. Tot i això, el sistema de govern encara és manifestament millorable.

Com a cloenda d'aquest breu repàs històric, vull destacar dues lliçons fonamentals entre les diverses aportacions catalanistes de la Renaixença (i també d'èpoques posteriors) en relació amb l'organització territorial:

— Cal que la comarca sigui, essencialment, espai de trobada i col·laboració de municipis veïns.

— Convé incardinar les comarques en les vegueries; no han de ser nivells oposats, sinó complementaris.

L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL DE CATALUNYA DES D'UNA PERSPECTIVA JURÍDICA. PASSAT, PRESENT I FUTUR

XAVIER FORCADELL I ESTELLER

Coordinador general de la Diputació de Barcelona, secretari municipal i professor associat de dret administratiu a la Universitat Rovira i Virgili (Tarragona)

La planta actual dels municipis de Catalunya es caracteritza per disposar de molts ens que no arriben als mil habitants, malgrat tenir un terme municipal molt gran, i per partir d'una concentració de més del 70 % de la població en una mateixa àrea territorial. Per tant, una clara desproporció entre territori i població.

Des d'aquesta perspectiva, l'organització territorial de Catalunya, i particularment la delimitació del seu marc competencial, de prestacions i financer, ha estat una qüestió dilatadament debatuda al llarg de la història. I ho ha estat tant des d'una visió pròpia com pel que fa al seu encaix en l'ordenament jurídic estatal de caràcter bàsic, pel fet de regir una interpretació constitucional sovint molt restrictiva, sobretot pel que fa a l'àmbit supramunicipal, i en concret, en relació amb les diputacions provincials.

UN BREU RECORREGUT HISTÒRIC DEL MODEL TERRITORIAL LOCAL DE CATALUNYA: DE LES BASES DE MANRESA A L'ESTATUT DE 1979

Les Bases de Manresa i la Mancomunitat de Catalunya

En síntesi, i més enllà del reconeixement històric de les vegueries als segles IX i X, vinculades a qüestions relacionades amb la defensa i la seguretat, la realitat és que fou als anys posteriors al 1714 quan Catalunya va veu-

re abolides les seves institucions. De fet, malgrat l'intent renovador derivat de la promulgació de la Constitució de Cadis el 1812, aquells anys es van caracteritzar per la successió de continus governs, passant de conservadors a moderats, i viceversa, que van dificultar en bona mesura l'evolució del catalanisme. No obstant això, la qüestió territorial va seguir sent una constant en la vida política, amb més o menys èmfasi.

En qualsevol cas, una de les qüestions que preveia la Constitució de Cadis de 1812, en relació amb el model d'organització territorial, era un reconeixement dels municipis que, malgrat que no arribaria a cristal·litzar definitivament a conseqüència dels successius canvis de govern que hi hagué al llarg del segle XIX, sí que va representar un avenç important quant al reconeixement del món local.

Tot i així, va arribar un moment en el qual es va considerar necessari dotar l'Estat d'unes divisions territorials i administratives pròpies que garantissin el control del conjunt del territori. S'implementà així la divisió provincial de Javier de Burgos, per Decret del 30 de novembre de 1833 i, en paral·lel, a Catalunya s'inicià el camí cap a la recuperació de la identitat catalana que s'havia estroncat el 1714; s'obrí un període que estaria marcat per la reafirmació progressiva del catalanisme i que conceptualitzava l'organització del territori com un element fonamental per al desenvolupament del país i per impulsar-ne la modernització i el creixement. De fet, de resultes d'aquesta concepció, la divisió provincial del segle XIX es va percebre com un artífici que entroncava amb la idea de treballar en la construcció d'un nou país. D'aquí que l'elaboració de mapes es vinculés, en aquella època, no solament a raons purament tècniques, sinó també a qüestions polítiques, de manera que va esdevenir un dels elements imprescindibles per a la divisió comarcal en particular, i per a l'ordenació territorial de Catalunya, en general.

En aquest context, la «Memoria en defensa de los intereses morales y materiales de Cataluña», coneguda popularment com a Memorial de Greuges, fou un document que, seguint l'estil de les antigues Corts Catalanes, es va presentar a Alfons XII l'any 1885, en un acte presidit per Joaquim Rubió i Ors i que portava l'empremta de Valentí Almirall. Aquest document va recollir un seguit de reivindicacions polítiques i econòmiques, amb motiu del projecte de conveni comercial entre l'Estat espanyol i la Gran Bretanya, i va ser considerat el primer acte polític del catalanisme en l'àmbit estatal. A més, va permetre la redacció de les Bases de Manresa de 1892, un document inicialment presentat per una ponència de la Unió Catalanista, creada a iniciativa de la Lliga Regionalista.

De fet, durant la segona meitat del segle XIX, les relacions entre Catalunya i l'Estat van passar a estar de nou en una situació molt complexa des d'un punt de vista institucional. El rol centralitzador que havia

adoptat l'Estat topava de ple amb una Catalunya que disposava dels elements identitaris, institucionals, culturals i lingüístics propis, que reclamava majors cotes d'autonomia i capacitat per a regir-se. Fruit d'aquestes reclamacions constants, es va redactar i aprovar el Memorial de Greuges. En aquest document, redactat per Valentí Almirall, entre altres autors, s'hi comprenien un seguit de reivindicacions polítiques i econòmiques adreçades a l'Estat, entre les quals destacaven les referides al model provincial. En qualsevol cas, aquest document acabaria derivant en les «Bases de Manresa de 1892. Bases per a una Constitució Regional Catalana», que van ser presentades com un projecte per a una ponència de la Unió Catalanista davant el consell de representants de les associacions catalanistes, reunit a la capital del Bages en assemblea els dies 25, 26 i 27 de març de 1892. El president de l'Assemblea era Lluís Domènech i Montaner; el secretari, Enric Prat de la Riba, i la redacció del document va anar a càrrec del bisbe de Vic, Josep Torras i Bages.

En la redacció de les Bases de Manresa, que malgrat tenir un cert toc «federal» partien del precedent catalanista, hi va tenir un paper destacat Enric Prat de la Riba, qui anys més tard presidiria la Mancomunitat de Catalunya. Les Bases estaven estructurades en disset articles que definien un poder regional fonamentat en la sobirania de Catalunya, entre els quals, pel que aquí interessa, destaca la base cinquena, que estableix una organització territorial catalana basada en comarques i municipis. Entre altres aspectes, les Bases preveïen el català com a única llengua oficial, competències exclusives en el control de les finances i del sistema tributari, l'educació i la iniciativa legislativa, i establien una relació de dependència de l'ordre públic del poder regional. Les competències de l'Estat haurien estat força limitades en el cas d'haver-se portat a terme aquest model. Per aquest motiu, les Bases de Manresa es van erigir com un desafiament i en l'actualitat es consideren un dels primers intents significatius de reivindicar la recuperació de les Corts Catalanes, la llengua catalana i l'ensenyament en català.

Per tant, les Bases esdevindrien, per al catalanisme polític, una reivindicació i, alhora, serien un dels precedents més rellevants de la Mancomunitat de Catalunya. D'aquí que pugui afirmar-se que aquesta institució va anar precedida d'un seguit d'accions adreçades a reivindicar quotes més elevades d'autogovern en un context no gens fàcil, en el qual s'havien viscut l'any 1909 els fets de la Setmana Tràgica, en què les Corts espanyoles patien una permanent crisi de majories, i en què les reclamacions catalanes foren conegudes, en el seu conjunt, com la «qüestió catalana». En qualsevol cas, la voluntat d'Enric Prat de la Riba, aleshores president de la Diputació de Barcelona, d'avançar en la creació d'un organisme comú que, a partir del fet de mancomunar les quatre províncies catalanes, afavorís

la modernització de l'educació, el foment i la difusió de la llengua i la cultura catalanes, prengué un paper rellevant en les negociacions amb el Govern central.

Finalment, amb l'aprovació del Reial decret del 18 de desembre de 1913 es va reconèixer oficialment la creació de mancomunitats provincials «para fines exclusivamente administrativos». Amb aquesta disposició, tal com sosté també Bassols, es va dotar de sentit la política que, des de feia temps, es pretenia impulsar des de la Diputació de Barcelona amb Enric Prat de la Riba com a president. Fou així com es va crear la Mancomunitat de Catalunya, un organisme comú que va aplegar les quatre diputacions catalanes.

Per tant, la Mancomunitat va néixer com una federació voluntària de quatre corporacions. Tot i això, el marc jurídic que l'emparava era un decret, no una llei. De fet, l'Estat no va apostar mai per la creació d'una llei que possibilités jurídicament la creació de mancomunitats, sinó que es va dur a terme via decret, la qual cosa significava que la supressió es podia fer també amb un decret, malgrat que a la pràctica es va fer amb l'Estatut provincial, que tenia rang de llei, durant la dictadura de Primo de Rivera.

Malgrat aquestes febleses i les dificultats del context, la Mancomunitat va acabar esdevenint una institució aglutinadora de la voluntat i dels interessos de tot un poble i va aconseguir assentar les bases per a millorar les infraestructures, modernitzar l'educació i fomentar i difondre la llengua i la cultura catalanes arreu del país, a desgrat de la seva curta durada i el seu desplegament com una institució modesta, sense comptar amb els recursos i les competències que li corresponien, en un context difícil econòmicament i institucionalment.

El model local entre la II República i la promulgació de l'Estatut d'autonomia de 1979

En aquest punt, cal esmentar també els treballs sobre la divisió comarcal que es van abordar durant la Segona República, amb Pau Vila, sense poder obviar tampoc la influència que hi van tenir Antoni Rovira i Virgili, des d'una perspectiva més política, i fins i tot Josep Iglesias, entre d'altres. Aquesta divisió va néixer jurídicament molt feble. I és que, després d'una llarga trajectòria de debats, de recórrer el territori, d'escoltar, d'opinar, de fer projectes i d'estudiar l'encaix de les vegueries i les comarques en un model organitzatiu català, la divisió comarcal es va acabar aprovant també, fa vuitanta anys, amb un decret de 1936, ja iniciada la Guerra Civil. En qualsevol cas, la divisió comarcal naixia amb un decret i, més enllà del mapa, tampoc no disposava de cap concreció institucional. De fet, es van crear les comarques i l'estructura territorial comarcal, però no els consells comarcals, que havien de

configurar-ne l'estructura jurídica. Per tant, també partíem d'una certa feblesa des d'aquesta perspectiva.

En el moment del restabliment de l'autogovern, passada la guerra i la dictadura, la Generalitat es reinstaurava a partir dels antecedents que venien de la Generalitat republicana, però funcionalment depenia de la Diputació de Barcelona. Anys després, amb la promulgació de la Constitució i l'Estatut del 1979, es va intentar superar aquesta divisió i perspectiva eminentment provincial, i es va apostar per crear una organització, llavors sobre la base de les comarques, que va topar amb una altra restricció jurídica donada pel mateix Tribunal Constitucional. Va ser a partir de la Llei 6/1980, de 17 de desembre, de transferència urgent i plena de les competències de les diputacions a la Generalitat, que es va interposar el primer recurs d'inconstitucionalitat en aquesta matèria. El Tribunal Constitucional va acabar dictant la primera sentència en la matèria, la Sentència 32/1981, de juliol de 1981.

Aquesta sentència, fonamentalment, preveia que les diputacions havien de perviure i, per tant, no hi podia haver una transferència urgent i plena de les seves competències a la Generalitat perquè formaven part de l'anomenada *garantia institucional*. És a dir, estan garantides institucionalment perquè la Constitució les reconeix.

En definitiva, aquesta és una altra de les dificultats inicials amb què van néixer els consells comarcals des d'una perspectiva de territorialització del país, molt institucional, molt jurídica, molt econòmica i política, però topant amb el fet que les diputacions no es poden suprimir. En bona part dels casos, tampoc no es poden modificar, ni tan sols tocar-ne els límits. Per tant, quan es creen els consells comarcals, neixen amb una feblesa que arrossegueu al llarg de la seva història, que és, primerament, la inexistència d'un ventall competencial clarament definit. Senzillament, el ventall competencial existent és el que preveu que les diputacions es dediquen a l'assistència i la cooperació local i que, bàsicament, els consells comarcals presten també assistència i cooperació. Per tant, aquí hi ha una primera dualitat competencial complexa de gestionar. A continuació, es preveu tot un seguit de funcions i competències referents a qüestions sectorials que la mateixa legislació pot delegar, o aquelles altres que els ajuntaments els acabin delegant perquè les exerceixin.

Per tant, al llarg de tota aquesta evolució institucional, entre diputacions provincials i consells comarcals no ha deixat d'haver-hi, en alguns casos, un cert paral·lisme entre les funcions que exercien les unes i els altres, que algunes vegades tenen punts de connexió. Així, el tercer element de referència és com es financen les unes i com es financen els altres. Això és el que explica també el distanciament entre el finançament de la Diputació provincial —per cert, garantit a través dels pressupostos generals de l'Estat— i el fi-

nançament dels consells comarcals, que bàsicament està garantit a través dels pressupostos de la Generalitat. Per tant, són evidents la dicotomia i la desigualtat d'encaix, com també una evolució desigual que clarament s'explica pel model de finançament d'ambdós.

EL MODEL TERRITORIAL LOCAL: L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE 2006 I LA SENTÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL 31/2010

En línia amb el que ha estat exposat, i centrant l'atenció en la previsió actual del model territorial local, cal centrar-nos en allò que conté l'Estatut de 2006, en particular aquells preceptes considerats clau per a resoldre tots els atzucacs històrics des d'una perspectiva jurídica. Per això, cal partir de la regulació continguda a l'article 2 del text estatutari, que parla de la interiorització del règim local, entesa com la consideració dels municipis i les vegueries com a ens integrats en el sistema institucional de la Generalitat.

Igualment rellevant és la previsió de l'article 5 en la mesura que reconeix els drets històrics institucionals i organitzatius de Catalunya, entre els quals podem incloure l'organització territorial local.

La prefiguració dels governs locals bàsics, i dels complementaris, la podem trobar a partir de l'article 83, en la mesura que considera municipis i vegueries com a ens bàsics, sense perjudici de les comarques que existiran en tot cas, però sense aquesta consideració d'ens bàsic, de manera que no resulta necessària la seva existència a tot el territori, la qual cosa sens dubte afavoreix una organització territorial de forma asimètrica, en consonància amb l'article 88, relatiu al principi de diferenciació en aquesta temàtica.

L'article 84 determina una llista àmplia i concreta de les competències que han d'exercir els governs locals i que aquest estatut els garanteix. Els garanteix, per tant, una norma institucional bàsica, i de rang estatutari i orgànic, de manera que hi ha implícita una voluntat de consolidació del sistema d'atribució competencial, encara que en molt bona lògica aquesta atribució als diferents governs locals es farà per llei a través de la garantia dels principis de capacitat de gestió i subsidiarietat, diferenciació, suficiència financera, etcètera.

Entre els preceptes en clau local, és interessant ressaltar els articles 90 i 91, que regulen la vegueria, i sobretot l'apartat tercer de l'article 91, que determina que els consells de vegueria substitueixen les diputacions provincials. Aquest precepte és, de resultes d'aquesta redacció, un resum d'anys d'història del catalanisme polític respectuós amb les previsions estatals i la garantia institucional de la província en determinar que la substitució no va referida a l'ens (la vegueria substitueix la província), sinó a la seva forma d'orga-

nització politicoadministrativa (el Consell de Vegueria és qui substitueix la Diputació Provincial).

Quant al règim jurídic i competencial, són rellevants els articles 150 i 160. El primer estableix la competència exclusiva de la Generalitat en organització territorial, respectant la garantia institucional que estableixen els articles 140 i 141 de la Comunitat Europea, i el segon en règim jurídic local, respectant el principi d'autonomia local. Aquest règim local inclou les relacions entre les institucions de la Generalitat i els ens locals, les tècniques d'organització i relació per a la cooperació, les formes associatives, mancomunades, convencionals i consorcials, i altres qüestions organitzatives dels governs locals.

Finalment, i pel que fa al finançament local, l'Estatut determina, en els articles 217 a 221, els principis rectors de les finances locals, regits per la suficiència financera, l'equitat, l'autonomia i la competència financera del món local, com també la suficiència de recursos, per mitjà d'una llei de finances locals que haurà de ser aprovada per una majoria molt qualificada de tres cinquenes parts del Parlament, d'acord amb l'article 219.2.

Per tant, des de la voluntat de construir un model territorial local propi, l'Estatut parteix de la interiorització dels governs locals per a poder definir-lo, amb els municipis i les vegueries com a elements bàsics. Pretén blindar el seu sistema competencial i prestacional, així com el financer, elements especialment rellevants i necessàriament connexos, al nostre entendre. Aquesta circumstància explica, en ple desenvolupament estatutari, la previsió de la interiorització del règim local en el sistema institucional de la Generalitat, la determinació clara perquè els consells de vegueria substituïssin definitivament les diputacions provincials a Catalunya, la definició de tot un marc competencial i territorial dels governs locals catalans i l'aprovació d'una nova llei de finances locals pròpia. Amb tot plegat, l'Estatut obria la porta a construir un nou model local de governs locals de matriu catalana, plenament adaptat a les exigències del segle XXI.

No obstant això, la sentència del Tribunal Constitucional de 28 de juny de 2010, relativa precisament a l'Estatut, frustrava una bona part d'aquests objectius, deixant l'ordre de les coses en el mateix punt de partida, en el millor dels casos, i posteriorment, l'any 2013, la Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local, va comportar la paralització de qualsevol possible singularitat del model català de governs locals, modern i innovador.

En definitiva, el que hem exposat es pot centrar en tres aspectes fonamentals en els quals gravita l'articulació del model i la planta municipal de Catalunya, com són la planta, el règim jurídic i el finançament, la regulació dels quals, a l'Estatut, s'ha vist molt alterada amb la sentència esmentada.

Pel que fa a l'organització territorial, l'Estatut, des de la interiorització, parteix dels municipis i les vegueries com a elements bàsics. Això no obstant, la sentència del Constitucional respecte a l'article 2 de l'Estatut, referit a la interiorització, va sostenir-ne el caràcter bifront i va impedir la teoria de la interiorització del Govern local. Sostenia també, respecte als drets històrics, que Catalunya podia articular una estructura que s'hi basés, però sense confondre'ls amb els drets propis dels territoris forals. Pel que fa a la vegueria, se sosté que és un nou ens a Catalunya, o un canvi de nom de les diputacions, però en cap cas una substitució d'una per l'altra. Podem admetre, si jurídicament confrontem Estatut i Constitució, la primera interpretació, que és que hi hagi un canvi de nom; el que no podem admetre és que sigui un nou ens a Catalunya. Certament, no pot ser un nou ens perquè llavors seria antiestatutari, perquè el mateix Estatut ens diu que una organització jurídica substitueix l'altra (article 91.3). Així doncs, ens quedem amb la teoria de l'autolimitació, en el fet que només podem canviar-ne el nom.

Quant al paper ordinàriament de l'Estatut, se'n fa una interpretació molt restrictiva perquè canvia el criteri jurisprudencial que durant trenta anys havia mantingut el Tribunal Constitucional. S'havia dit, i aquesta era una construcció jurisprudencial i constitucional rellevant, que els estatuts d'autonomia completaven la Constitució, i que aquesta suma de Constitució i Estatut tenia el nom de «bloc de la constitucionalitat». Tanmateix, quan el Tribunal Constitucional fa referència a les competències exclusives de la Generalitat, ho fa d'una manera impròpia, preveient que l'Estatut no pot contravenir allò que jurídicament estableix l'article 149.1.18 de la Constitució. I aquí trenca aquesta evolució, perquè durant trenta anys havia mantingut una interpretació diferent. Per això, el blindatge competencial pretès, també en clau local, queda en poca cosa.

Finalment, la qüestió relativa al finançament és competència exclusiva de l'Estat i guarda una innegable vinculació amb el principi de suficiència financera local, ja que el finançament adequat de les competències locals i de les institucions del model organitzatiu local és fonamental per a garantir el funcionament adequat de l'estructura i, en definitiva, per a fer efectiu el principi d'autonomia local.

Els anys posteriors a l'Estatut de 2006 i a la sentència de 28 de juny de 2010 no s'ha dictat una regulació clara i precisa dels governs locals catalans. De fet, s'aprovà una nova llei de l'àrea metropolitana de Barcelona i la Llei 30/2010 de vegueries, datada el 3 d'agost, que s'aprovaria un parell de mesos després del veredict del Tribunal Constitucional. Per això, el primer que es fa amb posterioritat és aprovar una nova llei, la Llei 4/2011, que suspèn el règim de les vegueries fins que no hi hagi les modificacions estatals oportunes.

tunes. Avui, aprovada la 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local, la situació tampoc no ha canviat.

Per tant, avui dia l'organització territorial catalana, en l'àmbit supralocal, disposa, bàsicament, de les diputacions i els consells comarcals, que durant aquests anys han servit per a canalitzar i sostenir les principals polítiques públiques d'aquest país. Per tant, en termes fins i tot del catalanisme, es podria dir que ens trobem davant d'una contradicció en la mesura que les diputacions que hem de substituir acaben contribuint a la prestació de serveis municipals. De fet, aquest tarannà responia, en definitiva, a la manera de treballar de Prat de la Riba quan, en època de la Mancomunitat, procurava gestionar les eines disponibles de la millor manera possible, sense haver de traslladar-ho tot, necessàriament, a un àmbit polític, ja que és millor, moltes vegades, tractar els assumptes des d'una perspectiva pluridisciplinària, això és des d'una visió política, però també geogràfica, econòmica, jurídica, social, etcètera.

REPTES DE FUTUR: ALGUNES APORTACIONS A UN NOU MODEL TERRITORIAL CATALÀ

Quant als reptes de futur, i a tall de conclusió, sembla que en un futur imminent podríem estar davant de tres escenaris possibles: mantenir l'estatus actual, que l'Estat espanyol esdevingui un estat plurinacional que reconegui règims singulars, o bé que Catalunya esdevingui un nou estat. Davant d'aquests tres escenaris, el debat que s'emprenqui ha de ser plural, rigorós i ampli, i ha de donar pas a moltes veus polítiques, acadèmiques, socials, territorials i professionals implicades. El que no sembla oportú, però, és deixar-lo obert al llarg dels anys. Cal, per això, aprofitar el moment de canvi institucional per a posar-lo sobre la taula juntament amb altres debats igualment rellevants. En aquest sentit, Burgueño Rivero sosté:

Catalunya manté indefinidament oberta la seva anòmala situació constituent i encara té sense resoldre grans qüestions estructurals, bàsiques i definitòries de tot país com ho són l'organització territorial i l'estretament relacionada llei electoral.

Hi ha qüestions que impliquen posar sobre la taula rivalitats territorials i altres dinàmiques locals que es fan especialment difícils d'afrontar. No obstant això, la realitat és que moltes depenen avui del marc vigent disponible a Catalunya i, per això, es poden anar perfilant i executant.

Des de fa un temps, tant en l'àmbit estatal com a Catalunya, hi ha molts elements per afrontar un debat d'aquestes característiques, malgrat que mai no s'hagi dut a terme en profunditat. De fet, amb caràcter gene-

ral estem encara pendents de la regulació global dels governs locals del segle XXI. A més, hi ha una tradició de funcionament tan arrelada que no tot pot passar només per l'estudi teòric de la temàtica. La concreció pràctica urgeix.

El nostre funcionament diari i evolutiu permet trobar elements que, ben conjugats, vagin oferint una resposta progressiva als diferents reptes plantejats. A més, es fa necessari disposar d'un marc normatiu superior definitori que enllaci amb la història democràtica de Catalunya. De fet, la seva mancança ha impedit, a la pràctica, el desenvolupament d'un estadi supramunicipal propi. Però no és menys cert que som davant un moment de canvi institucional, i aquesta temàtica es pot començar a perfilar i estudiar, aplicant qüestions ja pròpies i disponibles, per tal de millorar el funcionament ordinari del nostre municipalisme, i anar conjugant, des d'un model més o menys estable, els elements de futur segons com es vagin esdevenint.

En aquest sentit, i segons les diferents alternatives plantejades, en termes polítics i institucionals, defendem un model municipal que requereix l'existència d'un estadi de govern local supramunicipal fort, com el Consell de Vegueria, que des de l'asimetria, la innovació i la modernitat sigui el pal de paller d'un sistema institucional local propi que, respectant i reforçant el paper de tots i cadascun dels municipis, entronqui amb la millor tradició municipalista del nostre país i tingui una clara vocació europea.

EL PAPER DE MANRESA I EL BAGES EN L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL DE CATALUNYA

JOSEP OLIVERAS SAMITIER
Universitat Rovira i Virgili
President de la Societat Catalana de Geografia
(Institut d'Estudis Catalans)

Quan fa cent vint-i-cinc anys uns senyors (cap senyora) van visitar Manresa en uns dies del mes de març de 1892, segur que venien amb moltes il·lusions i ganes de fer coses per millorar el país, que en definitiva volia dir aconseguir més benestar per als habitants de Catalunya. Una Catalunya que trobaven massa provincial, en el sentit de província com a terra dominada (*pro* i *vinciò*), supeditada a agents externs que havien dividit el territori en quatre províncies i que només volien que aquí es generés producció i renda, treballar, obeir i callar, que bona part de la renda generada ja la distribuïen ells i dirien què s'havia de fer i de quina manera.

Els anomenats «catalanistes», que eren una minoria il·lustrada del país, volien regenerar-lo i, per a aquest fi, creien que calien unes noves relacions amb un vell estat que encara tenia colònies a Amèrica i Àsia i a les